

Positiv hanteringsträning

För våra unga djur är varje situation de stöter på ny. I detta skede i livet har vi som djurägare en viktig roll och stora möjligheter att lära dem att vardagliga företeelser inte behöver vara farliga. Det gör samvaron enklare hemma och underlättar veterinärbesök. Det är mycket som en ung individ ska lära sig och det kan vara svårt att veta vad som är viktigt.

För hanteringsträning är det viktigt att vänja ditt djur tidigt, gärna som valp eller kattunge, vid att du klappar över hela kroppen inklusive ben och svans. Det gör beröringen naturlig, exempelvis när ni myser tillsammans. Ett annat sätt att få in träningen i vardagen är att passa på att lyfta tassarna efter promenader för att öva på att torka dem. Var uppmärksam på om ditt djur ogillar beröring av vissa områden. Om ditt djur vänder sig bort, drar åt sig tasserna igen eller morrar så är träningen för svår. Respektera detta genom att gå tillbaka till att klappa på ett område som ditt djur gillar. Träna sedan på att vid ett separat tillfälle få röra dessa områden gradvis och ge mycket belöning.

Signaler på stress och oro för hund och katt kan vara:

- Vända bort blicken eller hela huvudet från dig
- Hålla öronen bakåt
- Flytta sig iväg från dig
- Dra åt sig tasserna
- Skaka och/eller darra i kroppen
- Spänna kroppen
- Spänna huden i ansiktet och läpparna
- Att visa mycket av ögonvitan (kallas för "valöga")
- Hässa (andas med öppen mun med en snabb andning)
- Överdrivet fjäskande, exempelvis att slicka på dig
- Rulla runt på rygg

- Bli alldeles stilla och stel
- Pipa
- Visa tänderna
- Morra och/eller fräsa
- Bitar
- Göra utfall

All hanteringsträning ska ske på djurets villkor och medföra belöning (godis, lek och/eller kel) och uppmuntran när djuret gör rätt. Det beteende vi belönar kommer då att bli mer värdefullt för djuret och sannolikheten att beteendet upprepas ökar. Hård eller tvingande hantering kan påverka tilliten negativt och göra situationen svårare. Målet är att djuret gör rätt för att den vill och förstår, inte för att den är rädd att göra fel.

Om ditt djur visar tecken på stress genom någon av signalerna ovan så ta en paus och börja om med mindre beröring och belöna rikligt. Öka sedan långsamt och gradvis igen.

Hur lång tid träningen tar är alltid individuellt. Därför är det alltid viktigt att du som djurägare lyssnar på just ditt djur. För vissa djur kan det ta flera dagar eller veckor tills man får röra en viss kroppsdel utan signaler på stress, medan för andra räcker det med ett träningspass. Även om det är viktigt för djuret att lära sig att hanteras, så måste träningen få ske i djurets takt så träningen inte får motsatt effekt. Tänk på att hanteringsträningen kan göras lika rolig som när du lär ditt djur konster, till exempel lägga tasserna i din hand eller trycka nosen mot din hand för att du ska kunna lyfta på läppen.

Det finns många olika hjälpmedel för hanteringsträning och möjlighet att fördjupa dig inom ämnet om du är extra intresserad. Det finns mycket information och en del kurser på webben om man söker på till exempel "frivillig hantering", "fear free" eller "low stress handling". Om du behöver hjälp med träningen eller råd för att komma igång - kontakta en utbildad instruktör.

Nedan har vi samlat exempel på moment som är bra att kunna för hantering i vardagen och hos veterinären.

Träning för hundar och katter

Hela kroppen. Träna på att bli klappad över hela kroppen, såsom att:

- hållas mjukt för att stå stilla till exempel vid injektion av medicin.
- läggas ner mjukt på sidan och ligga kvar där för undersökning.

- bli borstad på hela kroppen.

Ansiktet. Träna på att bli van vid beröring i ansiktet, såsom att:

- lyfta på läppen för att visa tänderna.
- öppna munnen och borsta tänderna.
- beröra runt ögonen för att kunna göra rent.

Öronen. Träna på att bli van vid beröring vid öronen, såsom att:

- hålla i öronlapparna för att kunna se ner och lukta i hörselgången.
- vid behov rengöra och torka ur öronen med bomull på fingret.

Bakdelen. Träna på att bli van vid hantering vid bakdel, såsom att:

- lyfta på svansen för att kunna rengöra om pälsen blir smutsig (till exempel vid diarré).
- ta kroppstemperaturen med en rektaltermometer.

Tassarna. Träna på att bli van vid beröring vid tassarna, såsom att:

- lyfta tassar.
- sträcka ut ben.
- titta och röra mellan trampdynorna.
- klippa klor.

Träning för hundar

Gå upp på en våg. Att gå över ett främmande underlag eller upp på något föremål kan vara skrämmande. Träna genom att lära hunden att hoppa upp på olika saker inomhus och utomhus samt att gå på olika typer av golv, mattor och filtar. Passa på att öva när ni befinner er på en plats där det finns en våg tillgänglig.

Hoppa upp på ett bord och stå kvar där. Samma typ av träning som för att gå upp på en våg, se ovan.

Att bära munkorg. Alla hundar kan i pressade situationer, vid sjukdom och smärta, bitas. Det är en naturlig reaktion. Det är därför bra att lära din hund att bära munkorg under positiva former för att det inte ska bli en stressfaktor hos exempelvis veterinären. Vi rekommenderar gallermunkorgar i mjukare material där du kan ge godis genom hålen och hunden kan hässja med lätt öppen mun.

Moment att träna in

Att ha trätt eller krage på sig. Detta för att undvika att djuret slickar och/eller biter på sår eller kliar sig i ansiktet vid till exempel ögonskada. Att vänja sig vid att bära trätt är en bra kunskap som kan minska stressen vid en skada eller efter en operation.

Att bära sele, tröja eller täcke. Alla hundar gillar inte att få på sig något över kroppen och träning kan då vara nödvändigt. Här är djurets frivillighet och kontroll över situationen viktig. Försök att lära djuret att själv sträcka fram huvudet eller lyfta ben för att klä på sig.

Att bära skor och/eller strumpor. Att ha på sig material över tassarna kan vara obehagligt och stressande. Vänj hunden gradvis vid att få på sig och sedan gå i skor/strumpor om den behöver det. Att bära skor/strumpor kan bli aktuellt vid exempelvis tasskada eller vid arbete på slitande underlag som snö/skare.

Övning: visa tänderna

Träning kan delas upp i olika delmoment. Ett exempel på hur träning kan delas upp i små steg kan vara:

1. Bli van vid beröring av ansiktet
2. Visa tänderna
3. Tandborstning

Varje steg ska belönas flera gånger och djuret ska vara helt tryggt innan du går vidare till nästa steg.

Steg 1

- Börja med att mjukt beröra ansiktet med handen (följt av belöning)
- Berör nosryggen/läpparna mjukt med handen (följt av belöning)

Steg 2

- Ta mjukt tag i överläppen utan att lyfta (följt av belöning)
- Lyft försiktigt lite på överläppen (följt av belöning)
- Lyft gradvis överläppen mer och mer tills hela tänderna och tandköttet syns (följt av belöning)
- Öppna upp mungipan gradvis för att se de innersta tänderna (följt av belöning)
- Ta på tänderna och tandköttet med fingrarna (följt av belöning)
- Gnugga med fingrarna på tänderna (följt av belöning)
- Utöka tiden du gnuggar på tänderna innan du ger belöning gradvis

Steg 3

- Introducera tandborsten genom att hunden får nosa på den (följt av belöning)
- Visa tänderna enligt ovan medan du håller tandborsten i handen (följt av belöning)
- Börja försiktigt röra tänderna med tandborsten (följt av belöning)
- Öka på tandborstningen successivt

Innehållet granskades senast: 2026-03-04